Пĕрлешӳллĕ хуçалăхсенчи выльăх-чĕрлĕх фермисенче

Услови мĕнле – ĕçĕ çапла

Декабрь – çулталăк вĕçĕ, хĕл пуçламăшĕ. Хĕл кунсерен вăйи илсе пырать. Хĕлле çитĕнӳсемпе туса çитерейменнисем, ĕçри йăнăшсем лайăххах курăнаççĕ. Çавăнпа та çак вăхăтра çынсем çитменлĕхсемпе йăнăшсене тишкерсе пĕтĕмлетеççĕ, вĕсенчен хăтăлмалли çул-йĕрсене палăртаççĕ, малашлăх валли тĕллевсем лартаççĕ. "Хĕл тĕрĕслет", – тетпĕр эпир. Анчах та тĕрĕслес шутпа мар, К. Иванов ячĕпе хисепленекен пĕрлешӳллĕ ял хуçалăх предприятийĕн Торинккассинчи фермисенчи лару-тăрупа лайăххах паллашас шутпа тухрĕ рейд бригади çула. Пытарма кирлĕ мар, хуçалăх сĕт савас енĕпе нумайранпа ĕнтĕ районта чи кайрисен шутĕнче. Çакăн сăлтавĕсене тупса палăртас, çынсемпе канашласа вĕсен шухăш-кăмăлне пĕлес, кирлĕ пулсан сĕнӳсем парас терĕмĕр эпир.

Тӳрех палăртмалла, тислĕклĕрех кĕтсе илчĕ пире ĕне фермин территорийĕ. Тислĕкĕ юнашарти уйра питех выртăнă пулмалла та, анчах унта çитерме "вăй çитерейменççĕ" пулмалла кунта.

Ферма çыннисемпе курса калаçас шутпа вĕсен кану пӳлĕмне кĕтĕмĕр. Сиввĕн кĕтсе илчĕ вăл пире. Стенисем çап-çара. Темле ывăннă çынна та туртмасть ку пӳлĕм хăй еннелле. Çавăнпа та вăл пушшинчен тĕлĕнмерĕмĕр.

Çапах та выльăхсем çыннисенчен телейлĕрех туйçççĕ пулĕ кунта. Вĕсене кавлесе тăмалăх, выртса канмалăх хăш-пĕр условисем пур. Вити те сивех мар. Эпир унта кĕнĕ чухне вĕсем сенаж çиетчĕç. Улăмĕ те хатĕр. "Хальлĕхе кăшманпа та сăйлатпăр-ха, анчах сĕтеклĕ апатсем нумаях юлмарĕç ĕнтĕ. Çапах та сенажăн пахалăхĕ япăхах мар. Ăна кăçал хуçалăх ертӳçи хытă тăрăшнипе вăхăтра тата технологие çирĕп пăхăнса хатĕрлерĕç", – калаçрĕç пирĕнпе Михаил Вениаминовичпа Елена Вячеславовна Шурновсем. Çак мăшăр чылай çул ĕнтĕ выльăхсене апат паракан звенона ертсе пырать. Ферма пурнăçĕнчи йывăр хĕлсене нумай курнă вĕсем. Кашни сăмаха тĕплĕн, виçсе пăхса калаçаççĕ. Çавăнпах пулĕ вĕсен калаçăвне ĕненетĕмĕр те шухăша кайрăмăр: "хĕл каçаççĕ" пулĕ те, анчах хĕле пурăнса кăна ирттерни, выльăх-чĕрлĕх продукцийĕ илессине районта чи кайра пыни хуçалăха, унта ĕçлекенсене чыс-хисеп те, тупăш та кӳмест. Паянхи пурнăçра вара пĕр вырăнта тăпăртатса тăни те каялла чакнипе пĕрех.

Ĕнесем "мĕн шутлани" вара кулленхи сăвăмран курăнать. Темшĕн вĕсем хăйсене пăхакансене "хакламаççĕ", çынсен пичĕсене "хĕретеççĕ". Пăхма кĕлеткисемпе начар мар пулин те, районти ытти хуçалăхсенчи "пеструшкасенчен" икĕ хут сахалрах сĕт антараççĕ, сăвăм тăрăх хăйсене качакасемпе пĕр шая антарса лартаççĕ.

"Оринино" пĕрлешӳллĕ хуçалăхра ĕнесем кунсерен 12-шер килограмм сĕт антарнă, К. Иванов ячĕпе хисепленекен хуçалăхра ку цифра 3,7 килограммпа танлашать.

Кашни йĕркесĕрлĕхĕн авторĕ, кашни пулăмăн сăлтавĕ пурах. Ăçта, мĕнре-ши Торинккассинчи ĕне ферминчи пĕчĕк сăвăм сăлтавĕ?

"Ĕне сĕчĕ – чĕлхи çинче", – теççĕ. Чăнах та, "мĕнле те пулин хĕл каçса каяс", – тесе çитерекен апат выльăхсене тулăх лекмест. Сĕт антармалăх мар вăл, чун усрамалăх çеç. Çавах та ĕнесем сĕт антарнă чухне чĕлхи çине мĕн хунине çеç мар, çилли патне кам пынине, мĕнле кăмăлпа сунине те шута илеççĕ пулмалла. Ку енĕпе Торинккассисен шутламалли пурах. Чăн-чăн доярка кунта пĕртен-пĕр çын, Тамара Абрамова çеç. Çавăнпа та ĕнесене хуçалăх специалисчĕсен е ытти çынсен сума тивет. Çынсене тиркес кăмăлсем çук-ха пирĕн, анчах тĕрлĕ алăсемпе суни продукци илессине чакаратех ĕнтĕ.

Сысна ферминче те çав нушасемпех тĕл пултăмăр эпир. Кунта кĕтсе илекенни, хуçалăх ĕçĕсемпе паллаштараканни 60 çулхи Раиса Васильевна Афанасьева пулчĕ. Вăл фермăра кăçхи хуралçă, анчах вăхăтлăха, çын вырăнне, çăварламалли сысна амисене пăхать. 32 сысна амине хураллать, çитерет, çăварлаттарать. Хальлĕхе, паянхи куна, апат ыйтса нăриклетекенсем çук-ха. Вĕсен рационĕнче çĕр улми те, çăнăх та пур. Кунта та "хĕле мĕнле те пулин чăтса ирттеретпĕр пуль-ха" тесе калаçаççĕ.

Çапах та хуçалăхра самăртмалли сыснасен ушкăнне арендăна пама шутлаççĕ, илекенĕсем те пур пек калаççĕ. Çапла туни аванрах та пуль. Унсăрăн пĕр ялтах икĕ ферма, пĕринче те ĕçлекенсем çитмеççĕ.

Çапла, фермăсенче ĕç аллисем çукки питех те чăрмантарать хуçалăха. Пуррисем те тивĕçлĕ канăва тухнисем е çав çулсене çывхарса пыракансем. Ку тĕлĕпе малашлăх пушшех те хăратать. Çынсене фермăсене ĕçлеме хавхалантараканни нимĕн те çук. Ĕçлеме тата канма условисем туса пама тăрăшни курăнмасть те. Паллах, ку енĕпе пысăк ĕçсемех тума укçа-тенкĕ çукки çине йăвантарма пулать. Пĕрлешӳллĕ хуçалăхра тырпул тухăçĕ те пĕчĕкрех, выльăх-чĕрлĕхрен те тупăш сахалрах. Пур пек тупăш та хуçалăхăн унччениян парăмĕсене тӳлеме кайса пырать. Çапах та йӳнĕрех хакпа е укçасăрах тума май пур ĕçсене тума вăхăт тупма пулатех. Сăмахран, эпир асăннă кану пӳлĕмнех хăтлăх кĕртме май пур. Унта картинăсемпе илемлетсен, хаçат-журналсен пуххи пулни, чей ĕçме те пулин условисем туса пани те пысăк пĕлтерĕшлĕ. Е коллективпа концертсем, спектакльсем курма е ытти çĕре тухса çӳрени çынсене пĕр-пĕрне лайăххах пĕлме, коллектива çирĕплетме пулăшать. Тен, çакă хăш-пĕрисемшĕн вак-тĕвек ыйту çеç пуль, анчах пысăк ĕçсем те вак-тĕвекрен пуçланаççĕ.

Эпир Торинкасси фермисенче тĕл пулса калаçнă çынсем чи пысăк нушана укçа сахал тӳленинче кураççĕ. Çакă вăл К. Иванов ячĕпе хисепленекен пĕрлешӳллĕ хуçалăхра çеç мар-ха. Çапах та кунта ĕçлекенсем хăйсен председателĕн ĕçĕсемпе кăмăллă. Петр Аппонович хуçалăха ертсе пыма тытăнни çур çул кăна-ха. Апла пулин те ăна кунта хисеплеççĕ, хуçалăха йывăрлăхсенчен туртса кăларакан çын вырăнне хураççĕ, шанаççĕ. Халăх шанăçĕ вăл пысăк чыс. Хуçалăх çыннисем паян çав шанăçпа ĕçлеççĕ.

Районта нумай кăтартусемпе кайра пыракан хуçалăх тилхепине алла илме шикленменни унăн çирĕп тĕллевсем, вăй-хал пуррине кăтартать. Эппин унăн тĕллевĕсем ĕçе кĕрсе пычăрччĕ, вăй-халĕ ан иксĕлтĕрччĕ.

Рейд бригади:
Т. ВОЛКОВА,
ял хуçалăх управленийĕн тĕп зоотехникĕ;
В. ИЛЬИН,
выльăх-чĕрлĕх чирĕсемпе кĕрешекен районти станци ветврачĕ;
Н. ЗАХАРОВ,
район хаçачĕн корреспонденчĕ.

Çапла пурăнатпăр

Пĕчĕк ялăн пысăк савăнăçĕ

Çак çуртра клуб, библиотека, фельдшерпа акушер пункчĕ вырнаçнă.

(Вĕçĕ. Пуçл. 1-мĕш стр.).

– Вучах ăшăнтăр тесен, ăна вут хурсах тăмалла. Вут хуракансем вара шăпах культура ĕçченĕсем пулмалла, – терĕ Вомпăкассисене саламласа республикăри Пултарулăх çуртĕн директорĕ А.Н. Сергеев. ЧР Культура, национальноçсен ĕçĕсен, информаци политики тата архив ĕçĕсен министерстви ячĕпе музыка центрĕ парне пулнине пĕлтерчĕ.

Çынсен чун-чĕринче вут-хĕм чĕртес ĕçре Вомпăкассисем библиотекарь пулса ĕçлекен Ю.А. Фомина çав тери маттуррине палăртаççĕ. Халĕ те, акă, ялĕпех (Мăн Токшикпа Вомпăкассинче пурĕ 146 кил) укçа пуçтарса купăс туянчĕç.

Ара, уявсенче çеç мар, репетицисенче те артистсемшĕн юлташ пулĕ вăл. Художество пултарулăх коллективĕсен смотрне çĕнĕ программа хатĕрлес ĕмĕтлĕ вĕсем.

Юрлама-ташлама Вомпăкассисен сăлтавĕ те пур. Çак кунсенче, акă, Вомпăкассин пĕр урамĕ витĕр – Маттикасси витĕр Мăн Токшика çити çул туса пĕтерчĕç, 1 километр ытла çула тума 5 миллион тенкĕ тухса кайрĕ.

Ял çыннисемшĕн мĕн тери паха парне пулчĕ çакă. Кунти çуртсенчен 1/3 пайĕ хĕлле пушă ларать (çулла дачăсем пек усă кураççĕ) пулсан та, кунта пурăнакансене хисеп туни мар-и-ха вара çакă.

Пĕчĕк ялти халăх туслă пулни çак уявран та лайăх курăнчĕ. Залра ларакансен савăнăç куççулĕ тухрĕ:

– Ĕненменччĕ малтан çакнашкал хитре çурт çĕкленçе ларасса, – терĕç вĕсем. Ĕлĕкех чăвашра пысăк ĕçе ниме йĕркипе тунă.

– Кулленех 60 çын ĕçлекен çĕре паян сывă юлнă пĕртен-пĕр вăрçă ветеранĕ Г. В. Дементьев кунне 3 хутчен тĕрĕслетчĕ килсе ĕçсем епле пынине, – кăмăллăн аса илеççĕ ял çыннисем кунта ĕçленĕ вăхăта.

Залра лăк тулли пуçтарăннă халăха уяв ячĕпе çавăн пекех район администрацийĕн социаллă аталану пайĕн ертӳçи А.Е. Андреева саламларĕ, хаçат-журнал çырăнма 1 пин тенкĕ парнелерĕ. Мăн Сĕнтĕрти ял тăрăхĕн пуçлăхĕ Г.П. Мазиков ял халăхне тăрăшулăхшăн тав турĕ. "Сундырь-Хлеб" чикĕллĕ яваплăхлă общество директорĕ Л.Г. Ильгечкин музыка центрĕ, Г.М. Мазикова предприниматель чӳрече каррипе чаршавсене – 7 пин тенкĕлĕх çĕлесе парнелерĕ. "Мăн Сĕнтĕрти пурăнмалли çурт-йĕрпе коммуналлă хуçалăх" МУП ячĕпе 1,5 пин тенкĕ укçа парса саламларĕç. Мăн Сĕнтĕр райпо ертӳçи Л.П. Майкова, "Моргаушавтотехсервис" чикĕллĕ яваплăхлă общество ертӳçи Л.Д. Дмитриев, Мăн Сĕнтĕрти 2-мĕш номерлĕ район больницин врачĕ Л.И. Самушков, культура ĕçченĕсем, ял çыннисем саламларĕç.

Парнесем хаклисенчен пуçласа çурт умне юртан тасатмалли кĕреçе таранах пулчĕç. Чунтан панă парнесем. Çĕнĕ çуртра йăлтах кирлĕ.

Паян Вомпăкассисен кăмăл хăпартмалли сăлтавсем тата пур. Çитес çул çак центра çут çанталăк газĕ çунма пуслĕ. Уявра, ав, район пуçлăхĕ Ю.А. Иванов Мăн Токшика çитерме çула малалла, Мăн Хураçкана çитересси, Катькас пуçĕпе федераллă çул çине кăларасси пирки каларĕ. Çакă çитес вăхăтра тата малалли ыйту пулнине пĕлтерчĕ.

"Çӳлтен" пулăшсан, хăйсем тăрăшсан, хăйсен пурнăçне лайăх еннелле улăштарма пултарнине Вомпăкассисем ăнланчĕç ĕнтĕ. Çитменнине халăхшăн çунса тăракан ял тăрăхĕн пуçлăхĕ пур чух.

Иртнĕ çул, ав, Мăн Сĕнтĕр ял тăрăхĕнчи Шупуçра кивĕ шкул çуртĕнче клуб уçăлчĕ. Мăн Сĕнтĕрти Культура çуртне те чиркӳ çуртĕнчен уйрăм çĕре куçарчĕç.

Мускавра та асăрхарĕç Мăн Сĕнтĕр ял тăрăхĕн пуçлăхĕн Г.П. Мазиковăн хастарлăхне. Шăп Вомпăкассинче клуб, библиотека, ФАП çуртне уçнă кун ăна Мускавра кĕтрĕç. "Меценатăн ылтăн çăлтăрĕ" орден кĕтрĕ ăна. Геннадий Петрович çĕнĕ центр çĕкленнин савăнăçне хăйне шанса суйлана халăхпа паллă тума шутларĕ. Халăха мала хучĕ.

Орден хăйĕн хуçи патне çитиччен вара çакна пĕлтерни вырăнлă пулĕ. "Меценатăн ылтăн çăлтăрĕ" ордена ыр кăмăллăх ĕçĕнче пысăк тӳпе хывнă политиксемпе бизнесменсене, паллă та пысăк компани ертӳçисене, культурăпа искусствăн паллă деятелĕсене параççĕ.

Геннадий Петрович çак чыса нумай енлĕ социаллă-экономика программисене пурнăçа кĕртнишĕн, хăйĕн ырăлăхпа ыр кăмăллăх шухăшĕсене пурнăçа кĕртнĕшĕн тивĕçрĕ. Урăхла каласан, халăхшăн, халăхăн пурнăç шайне лайăхлатассишĕн тăрăшнишĕн.

Л. ПАВЛОВА.

Официально

СОБРАНИЕ ДЕПУТАТОВ ШАТЬМАПОСИНСКОГО СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ МОРГАУШСКОГО РАЙОНА ЧУВАШСКОЙ РЕСПУБЛИКИ
РЕШЕНИЕ

от 24 ноября 2006 г. № С-9/1

О проведении публичных слушаний по проекту местного бюджета Шатьмапосинского сельского поселения Моргаушского района на 2007 год и отчета исполнения бюджета 2006 г.

В соответствии со ст. 28 Закона Российской Федерации от 06.10.2003 г. № 131-ФЗ «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации», ст. 14 Устава Шатьмапосинского сельского поселения Моргаушского района.

Собрание депутатов Шатьмапосинского сельского поселения **решило**:

1. Провести публичные слушания по проекту местного бюджета Шатьмапосинского сельского поселения Моргаушского района на 2007 год 6 декабря 2006 года в 15 часов 00 минут в Шатьмапосинском СДК по адресу: Чувашская Республика, Моргаушский район, д. Шатьмапоси, ул. Центральная, д. 9.

2. Опубликовать решение о публичных слушаниях по проекту местного бюджета Шатьмапосинского сельского поселения в районной газете «Сĕнтерӳ ялавĕ».

Глава Шатьмапосинского сельского поселения Н.П. АЛЕКСАНДРОВ.

СОБРАНИЕ ДЕПУТАТОВ СЯТРАКАСИНСКОГО СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ МОРГАУШСКОГО РАЙОНА ЧУВАШСКОЙ РЕСПУБЛИКИ
РЕШЕНИЕ

от 24 ноября 2006 г. № С-8/1

О проведении публичных слушаний по проекту местного бюджета Сятракасинского сельского поселения Моргаушского района на 2007 год и отчета исполнения бюджета 2006 г.

В соответствии со ст. 28 Закона Российской Федерации от 06.10.2003 г. № 131-ФЗ «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации», ст. 14 Устава Сятракасинского сельского поселения Моргаушского района.

Собрание депутатов Сятракасинского сельского поселения **решило**:

1. Провести публичные слушания по проекту местного бюджета Сятракасинского сельского поселения Моргаушского района на 2007 год 6 декабря 2006 года в 14 часов 00 минут в Ятманкинском СДК по адресу: Чувашская Республика, Моргаушский район, д. Ятманкино, ул. Центральня, д.38.

2. Опубликовать решение о публичных слушаниях по проекту местного бюджета Сятракасинского сельского поселения в районной газете «Сĕнтерӳ ялавĕ».

Глава Сятракасинского сельского поселения Ю.А. КОЖЕВНИКОВ.

СОБРАНИЕ ДЕПУТАТОВ МОРГАУШСКОГО СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ МОРГАУШСКОГО РАЙОНА ЧУВАШСКОЙ РЕСПУБЛИКИ
РЕШЕНИЕ

от 24 ноября 2006 г. № С-9/1

О проведении публичных слушаний по проекту местного бюджета Моргаушского сельского поселения Моргаушского района на 2007 год и отчета исполнения бюджета 2006 г.

В соответствии со ст. 28 Закона Российской Федерации от 06.10.2003 г. № 131-ФЗ «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации», ст. 14 Устава Моргаушского сельского поселения Моргаушского района.

Собрание депутатов Моргаушского сельского поселения **решило**:

1. Провести публичные слушания по проекту местного бюджета Моргаушского сельского поселения Моргаушского района на 2007 год 7 декабря 2006 года в 15 часов 00 минут в Моргаушском Доме культуры по адресу: Чувашская Республика, Моргаушский район, с. Моргауши, ул. Красная Площадь, д. 5.

2. Опубликовать решение о публичных слушаниях по проекту местного бюджета Моргаушского сельского поселения в районной газете «Сĕнтерӳ ялавĕ».

Глава Моргаушского сельского поселения Н.И. НИКИТИН.

СОБРАНИЕ ДЕПУТАТОВ БОЛЬШЕСУНДЫРСКОГО СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ МОРГАУШСКОГО РАЙОНА ЧУВАШСКОЙ РЕСПУБЛИКИ
РЕШЕНИЕ

от 24 ноября 2006 г. № С-10/1

О проведении публичных слушаний по проекту местного бюджета Большесундырского сельского поселения Моргаушского района на 2007 год

В соответствии со ст. 28 Закона Российской Федерации от 06.10.2003 г. № 131-ФЗ «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации», ст. 14 Устава Большесундырского сельского поселения Моргаушского района.

Собрание депутатов Большесундырского сельского поселения **решило**:

1. Провести публичные слушания по проекту местного бюджета Большесундырского сельского поселения Моргаушского района на 2007 год 6 декабря 2006 года в 18 часов 00 минут в Большесундырском СДК по адресу: Чувашская Республика, Моргаушский район, с. с. Большой Сундырь, ул. Анисимова, д. 2.

2. Опубликовать решение о публичных слушаниях по проекту местного бюджета Большесундырского сельского поселения в районной газете «Сĕнтерӳ ялавĕ».

Глава Большесундырского сельского поселения Г.П. МАЗИКОВ.